

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 51, GOD. III, BEOGRAD, UTORAK, 5. AVGUST 2008.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.co.yu, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 19. avgusta

MIXER

Piše: Branislav Jakovljević

Δ. Δ. Δ.

PESMA ILI POTPIS?

Ranih devedesetih, Sonja Karadžić, guzonjina kći, izdala je album na kome je njeno ime ispisano prepoznatljivim slogom poznatog japanskog proizvođača elektronske robe: SONYA. Ova igra asocijacija između ličnog i korporacijskog imena jasno je uočljiva u dizajnu lične karte Dragana Davida Dabića, na kojoj početna slova imena imaju oblik trougla, odnosno znaka delta, koji je poznat svakom stanovniku Srbije koji je imao ikakva posla u bankama. Vizi karta je pre svega poruka, odnosno predstava. Ona se nikada ne podudara sa ličnošću koju predstavlja: dolazi ili prerano ili prekasno (*po-d-setnica* ili najavljuje posetioca ili podseća na posetu); obećava ili previše ili premalo. Problem sa porukama je u tome što, kao i svaki označitelj, one sa drugim označiteljima uspostavljaju veze koje mogu biti željene i neželjene, predvidljive i nepredvidljive. Posetnica nije samo poruka, već i ispovest, odnosno povest. Uz to, ne treba zaboraviti da se ovde radi o vizitki jednog pesnika. A kako je ovo književnik koji drži do sebe, takođe ne treba smetnuti s uma da u eri posle Schwittersa i Duchampa svaki iskaz pesnika nosi izvesnu poetsku vrednost. Tako, one tri delte nisu nužno samo inicijali, već se mogu posmatrati kao umetnički i pesnički iskaz, neka vrsta hibrida između haikua i vizualne poezije iz pera majstora ajurvede, joge i ci conga. Ako je malo bliže osmotrimo, ova pesma-slika, odnosno pesma-autoportret i pesma-ispovest pruža začuđujuće koherentnu i velikim delom zapostavljenu sliku geneze novog srpskog nacionalizma. Bizarnost Radovana Karadžića nije se sastojala u krinki iza koje se krio: u socijalnim naočarima, u dobro poznatoj kosmatosti koja je dostigla nove dužine, u rolkama i džemperima koji ističu ranjiv starički trbuščić, pa čak ni u pseudonimičnom prezimenu, koje je u trenutku iznedrilo niz varijacija kao što su dr Daba ili hromi Daba. Prvi deo njegovog alijasa mnogo je običniji od drugog. Zapravo, Dragan zvuči toliko obično da je Karadžić prosto morao da doda još jedno, manje obično ime: David. Ali ma kako se trudio, David ne može da potisne Dragana. Ovaj najneupadljiviji deo Karadžićevog lažnog identiteta zapravo je najrečitiji.

MESIJA

Ovo obično ime prvi put je uzdrmalo javnost SFR Jugoslavije ranih osamdesetih, u vreme tektonskih pomeranja na političkoj, kulturnoj i, kako se ispostavilo, duhovnoj mapi ondašnje Jugo-

slavije. Svega godinu dana posle Titove smrti, u hercegovačkom kršujavila se Gospa, a tri godine posle nje u Velikom Mokrom Lugu javio se Dragan. Tačnije rečeno, izvesni Dragan Marjanović proglasio je sebe za iscelitelja i čudotvorca. Ako su pastiri iz Hercegovine bili *vidioci*, onda je Dragan bio *slušalac*: svakog radnog dana, tačno u 8 i jedanaest minuta a subotom sat kasnije, javljao mu se *glas* koji ga je upućivao u tajne isceljenja. U zimu i rano proleće 1985. godine, obično ime Dragan počelo je šapatom da se širi južnim predgrađima Beograda i da time stiže neku vrstu mistične harizme. (To je proces koji će se već nekoliko meseci kasnije ponoviti sa jednim drugim sasvim običnim imenom.) Čini se da niko, sem supovaca i novinara, nije pridavao važnost Draganovom prezimenu. U svesti sujevernih, ovo ime bilo se nepogrešivo odnosilo na mršavog i nekako posivelog čoveka duge prosede kose, odevenog u čudan crveno-beli kostim. Dragan se izjašnjavao kao nezaposleni dizajner, i tvrdio je da je

MIXER

Branislav Jakovljević: Δ. Δ. Δ.

CEMENT/Karaoke obračun

Film *Seks & grad*

Aleksandar Pavlović: Figuracija nove zajednice
Aleksandra Kostić: Seks i moda

ARMATURA

Vesna Ninković: Da biste došli, morate prvo da odete

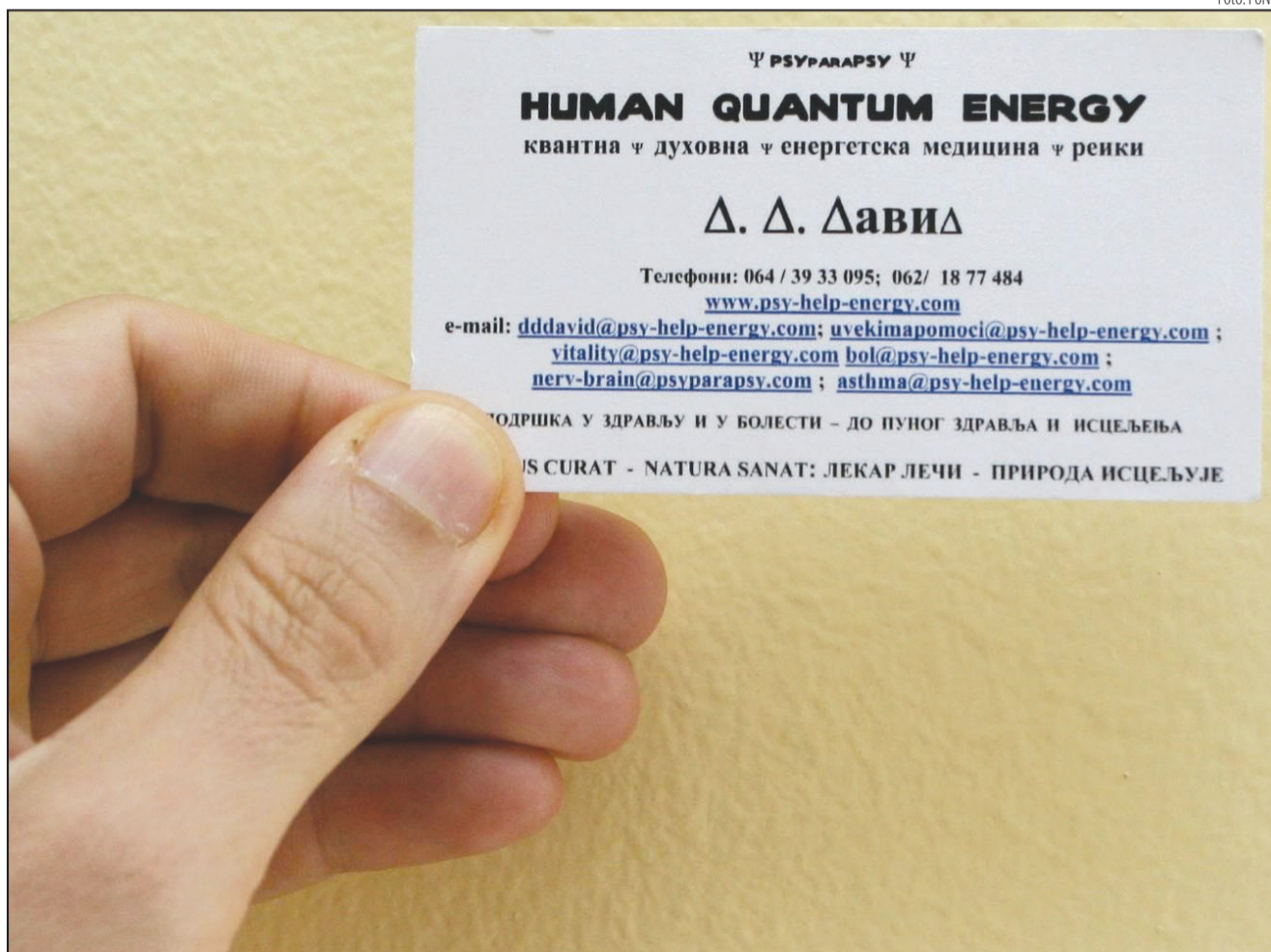
VREME SMRTI I RAZONODE

Tomislav Marković: Tihovanje, ludom radovanje

BULEVAR ZVEZDA

KOLJEVIĆ, Nikola

Foto: FoNet

Rasha's Little Helper

upućen u energetiku boja. Isceljenja je vršio u sobi ofarbanoj pola u belo a pola u crveno, nosio košulju čija je leva polovina bila bela a desna crvena, prsluk okićen lancima i amajlijama, i crvene cipele.

Iz današnje perspektive, čudotvorac iz Velikog Mokrog Luga izgledao kao daleka prethodnica armije bioenergetičara, iscelitelja, belih magova, gurua, stručnjaka za ezoteriju, proroka, nadri-duhovnika, pogađača, fakira i zvezdočataca koji će eventualno steći polu-legitiman status pod okriljem takozvane alternativne medicine. Ali, on je prethodio i drugim, mnogo pogubnijim pojavama. Kao i vidioci iz Međugorja, Dragan je bez svog znanja i namere učestvovao u masovnoj promeni predznaka ispred okupljanja koja nisu organizovale ili kontrolisale državne institucije. Skupove demonstranata smenili su skupovi obožavatelja. Tih meseci u Velikom Mokrom Lugu počele su da se okupljaju hiljade nesrećnika i radoznalaca, samo da bi videli Dragana. Sasvim je moguće da se tu radilo o najvećim spontanim okupljanjima koja su se u tim krajevima desila u prehodnih nekoliko decenija. Glavna ličnost fenomena *Dragan* nije bio samozva-

nac koji se batrga i posrće po strnjikama krajnjih periferija velegrada, već gomile koje on privlači. Antibirokratska revolucija kao i sve što je iz nje proizašlo, delom su potekli iz ovog duhovnog bespuća.

Koliko se sećam, u magazinu *Start* objavljen je članak o Draganu sa njegovom fotografijom ispred crveno-belog hrama koji je počeo da gradi u nekom šumarku na obodu Beograda. Tada je bio na vrhuncu popularnosti i isceliteljskih moći. Ubrzo potom je uhapšen i osuđen na kraću zatvorsku kaznu, a onda je nestao, činilo se za uvek, pred naletom novog, mnogo moćnijeg mesije...

KAPETAN

... ali ne zadugo. Ako je nestao jedan Dragan u crveno-beloj odeždi, pojavio se drugi u sivo-maslinastoj. Kao i onaj Dragan, i ovaj je bio sed i nekako siv. Kao kod onog, i kod ovog ime je izgleda bilo važnije od prezimena. Kao i onaj, i ovaj je bio okružen mistifikacijama, ali potpuno drugačije vrste. Ne koga je i kako čudotvorno iscelio, već kome je i kako čudotvorno došao gla-

POSLEDNJI DRAGAN SE POJAVLJUJE KAO SUMA PRETHODNA DVA. U NJEMU SU SE STOPILI ISCELITELJ I SILOVATELJ, NADRI-LEKAR I NADRI-DRŽAVNIK, DUHOVNIK I BOJOVNIK. A REPUBLIKA SRBIJA PRETVORILA SE U NEŠTO KAO SRPSKA AUTONOMNA OBLAST VELIKI MOKRI LUG

ve. U leto i jesen 1991. godine, tokom prvih meseci sukoba u Hrvatskoj, dnevne novine donosile su najpre ekskluzivne članke, pa onda čitave feljtone posvećene kapetanu Draganu; o njemu su objavljivane sociološke rasprave i stripovi za decu; njegov lik pojavljivao se na naslovnim stranama časopisa i u udarnim nedeljnim emisijama. Rečju, kapetan Dragan postao je glavni lik novoosnovane SAO Krajine. On se stopio sa njom da bi, bez obzira na njegovo povlačenje sa ratne scene, ostao neraskidivo vezan za ovaj i sve druge srpske entitete u Hrvatskoj i Bosni.

Ako je u prethodnom slučaju Dragan (Marjanović) značajan samo kao jedna manifestacija podivljale duhovnosti, onda je u ovom slučaju Dragan (Vasiljković) bitan samo kao epitoma jedne podivljale ideje državnosti. U svom drugom javljanju Dragan prestaje da označava jednu sumanutu vrstu mesijanstva, i počinje da se odnosi na jedno isto tako sumanutu državnu tvorevinu, oličenu skraćenicom SAO. Gledane iz ovog ugla, Srpske autonomne oblasti u Hrvatskoj i Bosni nisu bile samo para-države, već i nadri-države. Ovi državoidi nisu bili samo nelegitimne, nego i izrazito iracionalne tvorevine. U politici, iracionalnost teži brzim racionalizacijama, koje po pravilu iziskuju ogromno nasilje. Ono što se često zaboravlja jeste da nasilje vezano za SAO nije samo fizičko, već i mentalno. Ako je stvaranje i održavanje raznih SAO zahtevalo grozno nasilje nad stanovništvom nesrpskog porekla, ono je takođe zahtevalo ogromno mentalno nasilje koje su sami Srbi činili nad sobom. SAO i sve ono što ona donosi trebalo je prihvatiti i misliti kao normalno. A SAO su bile sve sem normalne: to su bile zone nasilja, isprekidanih komunikacija, onespoboljenih institucija, urušene privrede, šverca ljudi i robe, svojevolje, bezakonja, pljačke, zločinačkih bandi, tajnih službi, milicija i paramilicija, dobrovoljaca i nasilnika, snajperista na odsustvu, kriminalaca svih formata, kao i običnih građana koji pokušavaju da opstanu u stanju opšte nesigurnosti. Projekat SAO nije bio projekat stvaranja novih srpskih država koje bi se eventualno ujedinile u Veliku Srbiju, već projekat olabavlivanja i zamagljivanja samog pojma granice. SAO nije samo teritorija, već čitavo jedno iskustvo. Ne iskustvo granice, već granično iskustvo kroz koje je jedan Dragan spremao pacijente za sledećeg Dragana.

DOKTOR

U ovoj genealogiji, poslednji Dragan se pojavljuje kao suma prethodna dva. U njemu su se stopili iscelitelj i silovatelj, nadri-lekar i nadri-državnik, duhovnik i bojovnik. A Republika Srbija pretvorila se u nešto kao Srpska Autonomna Oblast Veliki Mokri Lug. Rezultat bi bio groteskan da nije jezivo. I, naravno, ma ko da je smislio Radovanovu krinku, groteskno je nadvladalo jezivo jer ljudima, gle čuda, najviše pažnje privlači ono što im je ispred nosa. Ispod brade, naočara i perćina Dragana Dabića sakrio se ne samo Radovan Karadžić, već i čitava grozomorna i još uvek nenapisana istorija SAO.

Posle hapšenja, bizarni detalji množili su se kao slovo D u pseudonimu Doktor Dragan David Dabić. Maska je dala obilje materijala za skandalizacije i mistifikacije svake vrste, zatim za paranoju i nagađanje (povodom uloge *Službe* u ovom hapšenju složili su se najljući ideološki neprijatelji), za sprdnju i sažaljenje. Ali, iznad svega za instrumentalizaciju: vlast je iskoristila ovo hapšenje da popravi svoj međunarodni položaj, nacionalistička opozicija iskoristila ga je da se okomi na one koji su na vlasti, Haris Silajdžić da potkači Republiku Srpsku, a politički komentatori *The New York Times-a* da opomenu Sudan. (Kad je Karadžić u pitanju, instrumentalizacija ne datira od juče. Kada Dr D. David D. uporno ponavlja na svojoj web stranici da je „čovjek najsavršeniji instrument“ ne govori li on, bar podsvesno, o prethodnim životima Radovana K?) Kao u Kafkinoj priči „Umetnik u gladovanju“, što je duže stajala ispred očiju posmatrača, asketska fi-

Deveti mart, po Vukadinu

gura iza rešetaka sve je više nestajala. Poenta je, valjda, i bila u tome da se Radovan Karadžić što više izliže i istopi, ili iskrivi do neprepoznatljivosti, pre nego što, onako zbabljen, u Hagu ponovo izroni iz žbuna sedih vlasli iza kojih se krio poslednjih meseci svog odmetništva.

Na čisto stvaralačkom planu, neveliki opus objavljen pod imenom Dragan David Dabić nemoguće je izdvojiti od prethodna dva spisateljska perioda Radovana Karadžića, pesničkog i državničkog. U isto vreme, on uspostavlja cezuru između njih i poglavlja u nastajanju, koje se sastoji od njegove odbrane pred tribunalom u Hagu. Na prvi pogled, Karadžićeva *Dela* koja izdaje Međunarodni odbor za istinu o Radovanu Karadžiću, izgledaju kao zbirka dokumenata za kanonizaciju sveca: tu nema nijednog dokumenta, nijednog slova koje ga na bilo koji način inkriminiše. Kad je reč o državnim delima, Karadžić je pisac bez greške. Urednici ovih *Dela* prave se da ne znaju da u politici nenapisano često nosi mnogo više težine nego ono što je napisano. Kod političara, za razliku od svetaca, u grehe i zločine računa se upravo ono što nisu uradili: recimo, što nisu sprečili bombardovanje gradova ili paušalno streljanje vojnika i civila. Ako su iole dosledni, Kapor & Co. posvetiće jedan tom Karadžićevih *Dela* tekstovima koje je objavljivao kao Dr Dragan. Strogo govoreći, Dr Dragan David Dabić nije Karadžićev pseudonim već heteronim. Praksa heteronimije potiče od portugalskog pesnika Fernanda Pesoe koji je stvorio čitav niz književnih dvojnika i nazivao ih svojim heteronimima. Za razliku od pseudonima, heteronimi se upuštaju u igre intertekstualnosti, citiraju jedni druge, dopisuju se, i upuštaju se u vrtoglava spisateljska udvajanja, ogleda-

nja i preklapanja. Karadžić je heteronimiju preneo na potpuno drugi nivo kada se, kako se spekulise, pod bradom Dr Dr(agana) pojavljivao na promocijama svojih sabranih dela. Ako tom *Dr Dragan* izade u vreme suđenja Karadžiću, biće to prilika za još jedno heteronimično preplitanje raznih slojeva prošlosti i sadašnjosti. Simultano pojavljivanje Dr Dabića i njegovog autora daće jasniju sliku ne samo o Karadžiću, već i o nedosanjanoj SAO Srbiji. U paralelnoj montaži sa iskazima svedoka o spaljivanjima živih ljudi, klanjima, silovanjima i streljanjima, moći ćemo da čitamo mantrane simpatičnog starca, takoreći boema, iz njegovog Human Quantum Energy bukvara: „životni eter, hemijski eter, svetlosni eter, toplotni eter, pa zatim - ci, pranamana, baraka, jesod, orenda, mgebe, Sveti duh, orgonska energija, animalni magnetizam (Mesmerizam), bioplazma, odijska sila...“ Ovo trućanje bilo bi, rekoh, groteskno da nije jezivo. Ono ima istu svrhu kao oni buldožeri i bageri što su mrvili kosti žrtava u Potočarima i raznosili ih po okolnim brdima i jarugama.

Da ćemo gledati simultanku Dragana i Radovana može se naslutiti već iz njegovih (njihovih?) inicijalnih koraka u Hagu. Prilikom prve pojave u sudnici, iz obrisanog i ošišanog Karadžića na trenutak je iskočio sedi brka. Odbijajući usluge dežurnog advokata, optuženi je tajanstveno dodao da ima „nevidljive savetnike“. Ostaje da se vidi da li se radi o „malom velbingu za ličnu zaštitu“ brižljivo sakrivenom u džepu, ili o drugim silama i poslanstvima. Već sledećeg dana, Karadžić je krenuo sa pisanjem postdraganskog toma. Njegova izjava *Neregularnosti u vezi sa mojim dolaskom pred tribunal* mnogo je manje misteriozna i bavi se uglavnom peripetijama vezanim za njegov dolazak u Hag. Iz ovog teksta jasno se naslućuje strategija odbrane Radovana Karadžića. Biće to poznata priča o samoviktimizaciji koja se zasniva, sa jedne strane, na političkim spletkama u pozadini rata u Bosni, i sa druge, na beskrajno maloj razdaljini između žrtve i zločinca u ovom ratu. Tu žrtva i počinilac postaju dve strane jedne dvodimenzionalne površi, koja se može videti kao neka vrsta etičke i pravne verzije Delezovih platoa. Ova skliska površina lako podleže iluziji da razlučivanje između dve strane zavisi isključivo od ugla gledanja. Ono što zapravo razdvaja dva lica ove paradoksalne ravni jeste, kao što je Delez tvrdio, *smisao* ■

BETONJERKA POLUMESECA

„Naša deca“ su humanija od nas.
Koriste kamen umesto kame.

Tomislav Marković

OGLASI ZA POSAO

Za ljude od pera

Usled iznenadnog odlaska feljtoniste u keliju nadaleko poznate sheveningenske bogomolje radi duhovnog istraživanja, magazin *Zdravo živo* raspisuje konkurs za stručnog saradnika koji bi pisao za rubriku *Duhovno zdravlje*.

Kandidat ne mora biti ni duhovno ni duševno zdrav, jer se ispostavilo da to nije od presudnog značaja za uspeh naše rubrike.

Od kandidata se očekuje vanredna sposobnost pravljenja magle i lova u mutnom, kao i bezrezervna pripadnost filozofsko-religijskom pokretu poznatom pod imenom šarlatanizam.

Kandidat mora imati dar za pisanje paramističnih tekstova koji zvuče nekako, ne bismo rekli kako, mada možda nije loše, i ovako i onako, okruglo pa na čoš.

Prednost na konkursu imaju osobe sklone homicidu, urbicidu i genocidu u bilo kom vidu (izvođači radova, idejni tvorci, organizatori, producenti, mozgovi operacije, fizikalci itd). Haški begunci odmah prolaze u deveti krug!

Samo za (bio)energične!

Nadrilekarska ordinacija *Psy help energy* raspisuje konkurs za eksperta u oblasti alternativne medicine koji ima bogato iskustvo u pomaganju ubogima i nevoljnim.

Od kandidata se zahteva poznavanje radiestezije, rada sa viskom i visećim objektima humanoïdnog porekla, kao i sposobnost preciznog merenja i uklanjanja štetnih zračenja kao što je npr. zračenje dobrotom.

Kandidat mora posedovati paranormalne sposobnosti kao što su telepatija, abrakadabrija, džudo pad u mistični zanos, otvaranje druge čakre i trećeg oka mislima (bez pomoći kame) i božansku moć pretvaranja žive reči u mrtvo telo.

Prednost imaju osobe koje su žive hidrocentrale za proizvodnju humane kvantne bioenergije, koja doduše ne postoji ali deluje na pacijente sklone placebo i drugim specijalnim efektima.

Dodatnu prednost imaju osobe koje, uprkos tome što se čuju na krv i zgarišta, praktikuju tihovanje, mahom u grobnoj tišini koju su sami stvorili.

Osobe koje nisu uništile bar jednu zemlju neka se ne javljaju na konkurs!

CEMENT / karaoke obračun

Film SEKS I GRAD

Peva: Aleksandar Pavlović

FIGURACIJA NOVE ZAJEDNICE

ili kako sa drugaricama otići na (medeni) mesec

Iako je u prvoj nedelji prikazivanja u Severnoj Americi beležio rekordnu gledanost i zaradu, već sada je jasno da film *Seks i grad* ipak neće imati komercijalni uspeh i kulturološki značaj kao istoimeni serijal. U mnogobrojnim reakcijama na film ističu se njegove slabosti u odnosu na seriju: „Junakinje su izgubile na oštrini, New York na širini, a seks na svežini“; „Dramaturgija filma je tanka, zaplet izveštačen, tempo spor, radnja razvučena“; „Ovo nije film, ovo je nus-proizvod pogodan za ekstraprofit“ itd.

Međutim, i pored toga bilo bi isuviše lako odbaciti ovaj film kao bledu kopiju serije. Kada se govori o jedinstvenosti, inovativnosti i revolucionarnosti serijala, treba pre svega imati u vidu izmenjene uslove produkcije i distribucije koje je on koristio. Pošto je sniman za kablovsku televiziju HBO, *Seks i grad* nije podlegao nekim zakonskim ograničenjima u pogledu eksplicitnosti seksualnih scena, psovanja ili upotrebe kolokvijalnih reči koja važe za standardne televizijske programe. Kako se pri tom HBO kao kablovska mreža izdržava u potpunosti od pretplate gledalaca, to podrazumeva odsustvo uobičajenog prekidanja emitovanja zbog reklama i propagandnih sadržaja, približavajući gledanje filmskom i bioskopskom programu. Takođe, pošto program zavisi isključivo od gledalaca, producenti ne moraju voditi računa o interesima sponzora i oglašivača i udovoljavati njihovim zahtevima koji često podrazumevaju banalizovanu političku korektnost, pristojnost, veličanje tradicionalnih moralnih vrlina i porodičnih vrednosti itd, takoreći većinu onoga što *Seks i grad* eksplicitno podrija.

Od filma snimanog u „klasičnoj“ holivudskoj produkciji ne može se ni očekivati iskorak iz žanrovskih konvencija kakav je nesumnjivo postigla serija. Pored toga, film je planski rađen u maniru romantične komedije i prikazuje se tokom leta, dakle u terminu rezervisanom za lake i zabavne sadržaje. Otuda, pravo pitanje glasi da li je film pokušao da preispita rodne pretpostavke savremenog društva u okviru bezazlenog i sladunjavog žanra koji je izabrao? Na ovo pitanje, čini se, moguće je dati pozitivan odgovor. Iako na prvi pogled izgleda da radnja filma, potpuno se fokusirajući na Kerinu udaju, više podseća na ljubavne romane Džejn Ostin nego na glorifikaciju ženske samostalnosti, nezavisnosti i dominacije, prava dilema dolazi tek kada Keri biva ostavljena pred oltarom. Naime, šta je to navelo Zverku da se predomisli u poslednjem trenutku? Odgovor je iluzorno tražiti u psihološkoj motivaciji muškog lika i njegovoj subjektivnosti, jer u ovom filmu samo žene postoje kao ličnosti. Kerina prijateljica Miranda dugo će kriti da je na svečanoj večeri uoči venčanja upravo ona rekla Zverki da je venčanje greška, što će kasnije dovesti i do prekida prijateljstva između nje i Keri. Ali, zbog čega bi ta Mirandina usputna primedba imala odlučujući uticaj na Zverku? To je moguće zaključiti samo na osnovu datog označiteljskog lanca koji počinje Stivovom prevarom a završava se Zverkinim pristankom. Nijedna od ove dve noseće muške odluke nije zapravo muška. Samanta će prva eksplicitno ukazati na to da je pravi uzrok Stivove prevare Mirandin *hybris*, odnosno njeno zanemarivanje sopstvene seksualnosti i atraktivnosti. Na taj način, Mirandin oproštaj Stivu nije posledica nikakve njene slabosti, nego iznuđeni čin u trenutku kada je sestrinstvo četiri junakinje prekinuto. Drugim rečima, Miranda ne spasava toliko brak i vezu sa Stivom koliko sestrinstvo i vezu sa drugaricama. Oproštaj nije tražen zbog Stiva – to je imperativni zahtev koji joj upućuje Keri, a podržavaju i ostale drugarice, kako bi joj oprostila za slično neverstvo – izjavu datu Zverki pred venčanje.

Drugo, Zverka uoči svadbe nikako ne uspeva da dođe u kontakt sa Keri okruženom drugaricama koje je, kada on napokon pokuša da joj se obrati, bukvalno odnose štiteći je telima i urlajući na Zverku, u usporenim kadrovima sličnim ratnim scenama spasavanja ranjenika. Drugarice zatim odlaze umesto Zverke na medeni mesec sa Keri. Venčanje je, prema tome, tako reći kompletno, a četiri prijateljice prolaze zajedno kroz sve njegove faze.

Sve ovo kao da sugerise da na dubljem nivou Keri nema punu saglasnost za venčanje – ona pripada „nama“. Najzad, i do pomirenja dolazi preko drugarice, Šarlot, od koje će Keri dobiti potpuno drugačiju sliku o Zverki. Novo venčanje, međutim, neće imati pompezni karakter kao nesuđeno prethodno. Biće tu samo Keri i Zverka ali, kada se otvore vrata, i neizbežne tri prijateljice. Happyend je sasvim holivudski, sa jednim izuzetkom – u poslednjoj sceni, Zverka ostaje izvan kadra a Keri se vrti u zagrljaju sa drugaricama. Ostvarena je tradicionalna romansa, ali, kao i junakinja u poslednjem kadru, okružena, uokvirena četvorostrukim sestrinskim zagrljajem. Tako film dovršava, čak i (pre)uveličava projekat ženske emancipacije započet serijom *Seks i grad* – muškarci su samo dekor, objekat, prazno mesto na kojem se prelamaju ženske subjektivnosti i ženski odnosi. Ako je oslobađanje u prvim sezonama takoreći imalo binarni, ultimativni oblik – samoća ili smrt, a završetak serijala u monogamnim vezama protagonistkinja predstavljao, prema nekim ocenama, njenu propast, emancipacija se sada uspostavlja u potpunosti; i u četrdesetim ili pedesetim, same ili udate, s porodom ili bez njega, čak i prevarene ili ostavljene pred oltarom, žene su donositeljke odluka i kreatorke sopstvene sudbine. Prema tome, ako je, kako tvrdi Derida u *Politikama prijateljstva*, bratstvo kao muško prijateljstvo osnovna politička figura zajednice kroz čitavu zapadnu istoriju, sestrinstvo kao njegov takmac i naslednik sada definitivno trijumfuje. No, za razliku od bratstva koje počiva na isključenju ostalih (ženskih, manjinskih, inovernih...) principa, model sestrinstva sugerisan filmskim finalom *Seksa i grada* nesumnjivo je inkluzivniji i tolerantniji – srodstvo koje on promovise ne počiva na vezi krvi i tla, već na izukrštanosti zajedničkih sudbina i uzajamnoj solidarnosti ■

Peva: Aleksandra Kostić

SEKS I MODA

Iz mnoštva sličnih, film *Seks i grad* izdvojio se po gledanosti, broju komentara i prepoznatljivosti, iako je u svakom aspektu na nivou lošije romantične komedije.

Istoimena hit-serija završila se bez onog šlaga na torti koja se, kroz više stotina epizoda, spravljala punih šest godina: Keri Bredšo pred oltarom, sa čovekom svog života.

Seriju i film, pored lepršavog tona i mnogo mode – što podrazumeva često presvlačenje, ekstravagantnu i firmiranu odeću, reklamiranje ekskluzivnih marki – karakteriše to što se četiri glavne junakinje, neopterećene drugim interesovanjima, koncentrišu isključivo na pitanja svog intimnog života. Svoju prepoznatljivost i nekakav pomak u odnosu na slične sapunice *S&G* je zasnivala najpre na izboru seksualno-ljubavnih zapleta, a zatim i načinu seciranja: junakinje su neočekivano direktno, povremeno skoro duhovito i uz ironijsku distancu, raspredale i proživljavale razne pikanterije. Ugao posmatranja je bio ženski, pitanja škakljiva, i čitava serija povremeno prava uživancija za devojčice i devojke u kasnom i zakasnelom pubertetu.

No, film nije nastavio ovaj aspekt serije. Pikanterije su samo pro forma prilepljen apendiks uz glavne tokove priče. Knjiga seksa i golicavosti spala je na dva slova i to veoma jadna – od nekoliko nezanimljivih seksualnih scena, samo jedna ima dramaturško opravdanje. Pamćenja je vredno nešto malo duhovitosti u razgovoru o depilaciji. No, najgore od svega: suša takvih tema i prizora nadomeštena je prejakim, vulgarnim i često odbojnim govorima i prizorima – recimo kuće koje neprestano masturbira, proliv na putu do toaleta i sl.

S&G najbolji provod obećava onima koji vole da seciraju ideološku pozadinu u delima popularne kulture. Stara je rasprava da li *S&G* jaše na talasu novog konzervativizma. Zar sve četiri junakinje nisu opsesivno usredsređene na odnos s muškarcima (što će reći, potpuno su „klasični“ likovi), zatim da su tokom desetina epizoda neprekidno nesrećne jer ne nalaze romantičnog princa na belom konju, te da svaka od njih na kraju dobija ono što zaslužuje u „konzervativnom ključu“: ona koja otvorena srca i nepokolebljivo traži ljubav, ta će je i naći (Keri); ona koja mnogo polaže na brak i spremna je da mu sve podredi, ta će i dobiti dobar brak (Šarlota); ona koja je površno promiskuitetna biće za to primerno, fizički kažnjena (Samanta dobija rak); a ona koja ne polaže previše na ljubavnu zajednicu i decu, biće primorana da prva dobije dete, da se prva bračno veže i tako da, htela-ne-htela, otkrije sve divote takve situacije (Miranda).

Međutim, oni koji se mršte na takve komentare kažu da ne treba izvoditi zaključke iz svake sitnice i pripisivati autorima neke svetsko-istorijske projekte, već treba imati u vidu da je reč o komediji, razbibrizi u kojoj se sve vrti oko nalaženja povoda za prikazivanje simpatičnih lica, haljinica, nogu, Njujorka... Koga bi zabavile žene koje više vole neurohirurgiju nego modu?

Ali, s druge strane, nije u filmu *S&G* sve na liniji tradicionalnih obrazaca, ipak je tu i Samanta, a ona svakako nije klasičan ženski lik iz romantičnih storija i ne bi se moglo reći da za nju postoji prepoznatljiv dramaturški obrazac... Žena koja odbacuje uspešnu vezu zarad toga što joj je priroda takva da je vuče ka promiskuitetu? Nije li to „korak napred“? Podsećamo: kancer, kojim je u seriji kažnjena, Samanta je u međuvremenu uspešno prebrodila i onda nastavila, nesmetano, dobrim starim putem... Jeste, jeste, odgovaraju oni prvi zlobnici, uvereni da je tu reč ipak o ujdurmi konzervativaca, jeste, teško da je moguće naći takve ženske likove, ali zato je muških po tom obrascu napretke! „Volim te, ali više volim sebe“, što znači da moram da se bavim samo sobom i zbog toga ne možemo da budemo zajedno, a i jako želim da spavam sa još gomilama zgodnih mladića. Zamenite „mladić“ sa „devojka“ i dobićete profil svakog drugog negativca u romantičnim komedijama, negativca koji se do kraja komedije ili reformiše, ili loše završi. Veliki inovativni zahvat žensko-emanipatorske provenijencije u *S&G*: staviti muški lik u žensko telo i reći „sad je to OK“! Devojka može da bira i svaki njen izbor je dobar! Nije li to odlično iskupljivanje autora za onaj kancer u seriji, i nije li to prava afirmacija ženskosti, ženskog prava i sl? Prividno, moglo bi se odgovoriti, samo ako ste spremni da slobodnu seksualnost poistovetite s nagonom koji indukuje bezobzirnost, a afirmaciju „ženskog prava“ sa aminovanjem svakog hira, samo ako je dovoljno sebičan...

Dakle, moguće je voditi raspravu o „intencijama“ ove serije i filma. No, šta je sa samim filmom? Dva i po sata sage o četiri lika od kojih samo onaj noseći odgovara žanru (neka vrsta ljupkog sanjara s kojim se, eventualno, možete identifikovati). Zatim je tu jedan prilično mračan, tvrdoglav, realističan lik bez ikakve komične crte (Miranda). I konačno, dve karikature, Šarlota, *simple-minded*, zadužena za zvučne efekte podvriskivanja, i Samanta, zadužena za uspijanje i dugačke kadrove facijalnih ekspresija koje treba da sugerisu kako je raspoložena za seks. Već ovakva neuravnotežena postavka isključuje mogućnost pristojne komedije. Dijalozi banalni i neduhoviti, gluma problematična, režija neambiciozna i sve protkano beskrajnim smenjivanjem ekstravagantne odeće. Zapleti? „Šturi“ je možda najblagonaklonije što bi se moglo reći. Jedan i po obrt po komadu zapleta, a obrazac uvek isti: „neću, a u stvari hoću, kad malo razmislim“. No, zapravo, šta drugo očekivati od žena ■

Fotomontaža by Recycle Bin Laden

Znamo ko je uhvatio bidermajer

ARMATURA

Piše: Vesna Ninković

DA BISTE DOŠLI, MORATE PRVO DA ODETE

Novogovor srpske diplomatije

VUKOVA REFORMA JEZIKA

Sad možemo da odahnemo. Naši ambasadori u zemljama Evropske unije koje su priznale Kosovo vrtiče se tamo odakle su povučeni, jednostavno zbog toga što je taj „diplomatski resurs“, sluteći reči Vuka Jeremića, „dao rezultate“. A oni se, tvrdi ministar, nalaze u faktografiji – samo mali broj zemalja priznao je nezavisnost Kosova. Prevedeno na narodski, da nije bilo tog povlačenja, bogzna šta bi se desilo. Mada, nikad se ne zna, druga, pristojnija, realnija politička dioptrija to može nazvati čistim promašajem nečega što se zove Akcioni plan čiji sastav znaju samo visokoupućeni u tajne preterane upotrebe pogrešnih začina. A da li će broj zemalja koje će priznati Kosovo ostati mali, pokazaće novopronađeni „diplomatski resursi“. Mada se oni kod Jeremića, u zavisnosti od verbalnog nadahnuća, još zovu i „diplomatski kapaciteti“.

U izvesnom interregnumu, od rezultata izbora do formiranja Vlade, kada se nije znalo da li će Jeremić, na primer, biti ministar prosvete, prostornog planiranja, potpredsednik vlade ili nešto slično, nije se baš nešto ni pričalo o Kosovu. Možda je jedino na težim mukama bio Slobodan Samardžić, razapet između slutnje o gašenju ognjišta i mogućnosti da mu izmakne „srce naše duhovnosti“, što bi se u stvarnom svetu moglo ispostaviti kao „račun“ – ko će da plati sve ono što je on obećao u njegovom žestokom verbalnom krstaškom pohodu. No, strahovi su brzo odagnati. Ispalo je da Vuka Jeremića ne treba ni povlačiti, pa tako ni ponovo slati zarad povećanja „političkih kapaciteta“, što je, dakako, otvorilo široko polje za novu turu „verbalnog tihovanja“, što je za posledicu iznedrilo zanimljiv višak ispraznih reči, prečesto lišenih i obične pismenosti.

Građani Srbije interventno su bačeni u vrtlog *prioriteta, principa, resursa, revizija* i, nadalje, *rekonfiguracija*... Ministar spoljni tako je lansirao „dva osnovna spoljno-politička prioriteta“ – Kosovo i Evropu, zatim dva „osnovna prioriteta“, što mu sve dođe na isto... Ali, nije to sve. „Kosovo je naš apsolutni spoljno-politički prioritet“, kaže on. A našlo se tu i nešto od „naših ključnih principa“.

No, u uigravanju objašnjenja, a pre no što je povlačenje (ambasadora) stiglo do Vlade, ministar Jeremić razigravao je reči najavljujući da se neće baš svi vratiti odakle su se vratili. Na primer, u zemlje koje nisu članice Evropske unije. I slikovito – „Razmišljali smo o tome da vratimo sve, ali nećemo, jer bismo tako ostali bez diplomatskih resursa. Došli bismo u situaciju da kada sutra, na primer, Izrael prizna nezavisnost KIM, mi nemamo na koji način da odgovorimo na takav potez“. Ono, stvarno, nije prijatno ostati bez tih diplomatskih resursa jer, nikada se ne zna šta sve može da se iznedri u nedostatku istih, odnosno diplomatskih kapaciteta. I tako redom, u krug i gore i dole, i levo i desno.

PARCIJALNA LOGIKA

A predigre je bilo i u Parizu, gde je Jeremić sasvim shodno izjavio „da će plan o diplomatskoj reakciji prema zemljama koje su priznale nezavisnost Kosovo, u nedeljama, mesecima koji su pred nama, biti dinamički sagledavan, po potrebi menjan“, te da ćemo „svakog trenutka meriti, balansirati“. Jer, „nikada u diplomatiji ne možete reći da je nešto nemoguće, ali u ovom trenutku ta odluka još uvek nije doneta“. Mereći tako i balansirajući, reče i da se formiranjem nove Vlade „nije promenila spoljna politika i da“ (ovo je neizostavno), „prioriteti spoljne politike Srbije ostaju identični“. To su pre svega „borba za očuvanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta zemlje svim pravnim, političkim i diplomatskim sredstvima, zatim ubrzanje evropske integracije, regionalna saradnja“, ali, možda će tu biti i nekakvog posla, „možda ćemo u ovom mandatu imati više vremena da se posvetimo procesu reformisanja ministarstva“.

A onda, sednica Vlade. Naravno, na istu temu, da se overi. Da bi se, zapamtimo to, vratili oni koji su vraćeni, što nekako zahteva da i taj misteriozni Akcioni plan, usled toga što Kosovo nije priznalo mnogo država, mora da pretrpi, zašto da ne, rekonstrukciju. Mada se ona zvanično zove parcijalna revizija. A kako to uraditi? Pa, ponoviti sve još jednom. „Parcijalna revizija Akcionog plana predlaže se u skladu sa dva osnovna prioriteta naše zemlje – približavanje Evropskoj uniji i očuvanje teritorijalnog integriteta, odnosno osnova u sastavu Srbije“. Nego šta.

Foto: Follet

Povedi i mene kod Ban Ki Muna

Priskoči tu u pomoć i Oliver Dulić, ministar za životnu sredinu i prostorno planiranje, pri čemu se, dakako ovo (prostorno) planiranje uklapa u povećanje diplomatskih resursa. On je na konferenciji za novinare objasnio da je reč o „parcijalnoj reviziji Akcionog plana koja će pojačati poziciju Srbije i omogućiti joj bolji manevarski prostor u ostvarivanju dva glavna prioriteta: daljoj borbi za KIM i intenziviranju evropskih integracija“.

E, pa sad, stvarno. Šta je tu na meniju namenjenom pastvi pukoj? To je teško rečima opisati. Bar običnim ljudima koji bi možda poželeli da ministri pokažu bar malo uvidavnosti prema njihovoj narodskoj, ničim izazvanoj neukosti. Na meniju je jednostavna poruka da na njih nije uputno trošiti neke fine, promišljene reči i geste, jer oni to ni u snu ne mogu razumeti. Nisu oni spremni za filigranske apsolutne prioritete, prioritete svih prioriteta... Pa, oni ništa ne znaju. Nisu svesni da nikada nisu bili čak ni u magarećoj klupi ■

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Tomislav Marković

TIHOVANJE - LUDOM RADOVANJE

(Amfilohije Radović, iz zbirke bogoslužbenih tekstova *Tihuj me nežno, tihuj me fino, polako*)

Tropar Radovanu Karadžiću

Radovane Krvotočivi, satirao si sela i gradove
Otvaramo si konc-logore kao pivske flaše
Ognjem i mačem istrebio si inoverne gadove
Raduje ti se svako Srpče koje sablju paše

Mesijo genocida, apostole tuđeg jada
Sve što ti pogled okrzne moralo je da nastrada
U etničkom čišćenju nisi video ništa prljavo
Jer čistima je sve čisto, pravima sve pravo

Nacizam srpski dobio je u tebi otelotvorenje
Akademske anđela smrti ti si pravo otkrovenje
Neka izlog svake naci-knjižare krasi tvoja bista
Slavimo te, smrtonosni, jer si nam otvorio put u Ništa

Tropar dr Dabiću

Bezazlena masko koja skrivaš objavu istine krvoločne
Najvećeg hajduka srpskog derznoveni dvojniče
Dabiću hromi, vrlji zatočniče Isusove molitve i tihovanja
Svaki kutak Nebeske Srbije imenom će tvojim da odzvanja

Davide, bio si sigurna kuća za srpskog Golijata
Poput Hrista lećio si jurodive, uzete, uboge i kljaste
Velika će (30 srebrenica) na Nebu biti tvoja plata
Jer si bio hajdučka pećina gde biljka ljudožderka raste

Dobro znamo da ne postojiš, ali te slavimo
Jer se širenjem laži i prelesti skrušeno bavimo
Slaveći tebe, duhovniče, slavimo srpski simulakrum
Koji svetli međ' narodima poput sećiva u mraku ■

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija **Betona**

KOLJEVIĆ, NIKOLA

KOLJEVIĆ, dr Nikola (Banja Luka, 1936), bio je šekspirolog, implementator američke nove kritike, političar, potpredsednik RS i najbliži saradnik Radovana Karadžića. Kao naučnik bio je jedan od vodećih univerzitetskih poslenika na bosanskoj akademskoj sceni (pre rata), dok je kao političar celu svoju karijeru proveo kao „važan čovek“ iz Karadžićeve senke. Diplomirao je na katedri za Opštu književnost u Beogradu 1959, gde je 1964. odbranio doktorsku tezu o novoj kritici. Do rata u Bosni, radio je kao profesor na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Tokom sedamdesetih je kao gostujući predavač boravio na univerzitetima u Mičigenu i Čikagu. Formirao se na korpusu zapadne kulture da bi se pred rat nacionalno osvestio i priključio, kako je to govorio Miroslav Toholj, „književnoj buni Radovana i Dobriće“. U septembru 1990. godine biran je za prvog predsednika Političkog saveta SDS-a. Krajem ove godine izabran je za člana Predsedništva BiH, odakle je zajedno sa Biljanom Plavšić istupio 1992, dan nakon što je EZ priznala nezavisnost BiH. U toku rata je postao potpredsednik RS. Razlozi Koljevićevog pristupanja srpskom nacionalističkom projektu u Bosni ostaju u sferi spekulisanja. Uistinu, dr Koljević je kao i mnogi drugi, osobito intelektualci, bio impresioniran Karadžićevom gorštackom harizmom i bahatošću. Poverovao je da je Karadžićev *lifestyle* paradigmatična emanacija famoznog „srpstva“, dok su mu se psihijatruva trećerazredna poetska ačelnja ukazala kao Šekspirovi soneti. Sam dr Koljević je jednom prilikom izjavio da mu je „otkrivanje *srpstva* predstavljalo najveće uzbuđenje i inspiraciju u radu“. Budući čovek literature, dr Koljević je i u ratu, pored politike uspevao da pronađe vreme za književne i kulturne sadržaje. Na Jahorini, iznad sarajevskog ratnog haosa, radio je na svojoj studiji *Andrićevu remek-delo* (1995). U skladu sa njegovim kredom da *samo poezija Srbina spasava*, u jeku ratnih operacija, oktobra 1993. na Jahorini je, u hotelu „Rajska dolina“, organizovan svesrpski pesnički sabor kao (ratni) odjek nekadašnjih *Sarajevskih dana poezije*, na kome je osnovano Udruženje književnika RS. Za njegovog predsednika izabran je dr Koljević. Ratni hroničari beleže da je tom prilikom „pedesetak pesnika iz svih srpskih zemalja posetilo položaje naše vojske i na ruševinama crkava recitalo, sa suzama u očima“. Kao političaru, uzor mu je bio bivši francuski predsednik vlade Eduard Baladir. Osnovna jedinica Koljevićevog političkog mišljenja bila je *nacija*. Kao i Baladir, verovao je u njenu večnost i neprikosnovenost. Nastojeći da opravda svoje iskliznuće iz logičkog mišljenja, dr Koljević je napisao knjigu *Od Platona do Dejtona* (1996). Tu se prvi put pojavljuje i skepsa spram Karadžića. Njegovi biografi navode da je posle Dejtona dr Koljević bio skrajnut sa političke scene, te da je zbog prevelikog približavanja Miloševiću pao u Karadžićevu nemilost. Pucio je sebi u glavu (njegovi biografi tvrde – dva puta) iz damskog pištolja 16. januara 1997. na Palama, a od posledica je preminuo 25. januara 1997. u Beogradu. „Politička reč je britka“, izjavio je dr Koljević jednom prilikom, „odlučna, ponekad jako selektivna i ne može da bude iznijanirana kao književna reč. To smo mi shvatili kad smo i kao pesnici – poput Karadžića, i kao profesori, poput Buhe i mene, ušli u ovaj narodni pokret.“ Ostaje nam da vidimo kako će *pesnik*, psihijatar i nadrilekar tu reč braniti u Hagu, bez svog intelektualnog *consiliera* iz senke ■